GRADSKA KNJIŽNICA
„JURAJ ŠIŽGORIĆ"
ŠIBENIK
NAUČNI ODJEL

SVE TISKANICE
brošure, oglase, osmrtnice, posjete, listovni papir i kuverte izrađuje brzo i jeftino „TIPOGRAFIJA" v. Hamilkar Vitaliani - ŠIBENIK (kod S. Jakova)

Postarina plaćena u gotovom.

NOVA TRIBUNA

Godina VII | Pretplata mjesečno D 6.— Inozem. 10 Pojedini broj Din. 1.50 Čekovni račun br. 34 150 | Petak 24 novembra 1939 | Rukopisi se ne vraćaju. Oglasi se računaju po tarifi. Plativo i utuživo u Šibeniku. | Br. 611

MINE

lutaju otvorenim morem, nošene vjetrom i morskim strujama. Nisu vezane ni usidrene da bi zatvarale tjesnace, prijecile ulaz u pojedine zalive i mora, nego su puštene i slobodno plivaju morem.

Svakog dana, gotovo svakog sata nastrada poneki brod, ratni ili trgovački, pa i neutralni. Svakog dana čujemo nove vijesti o novim žrtvama.

Rat je dobio nov oblik, koji je još strašniji zato što je nov i što se je pojavio iznenadno, neočekivano: to su slobodne, puštene, magnetične mine. Defanzivno sredstvo iz prošlih ratova sada je postalo ofanzivno. I ima uspjeha. Ne samo ratni i protivnički brodovi, nego i putnički i trgovački tonu u morske dubine noseći sobom bogati teret i ljudske živote.

Kaže se da čovječanstvo napreduje. To je tačno: samo je napredno čovječanstvo moglo izumiti savršena sredstva za ubijanje, paklene mašine koje na sekundu tačno ruše i uništavaju sve što dohvate, plinove koji truju civilno stanovništvo — žene i djecu. To je napredak, ali žalostan i sramotan za modernu Evropu. To je novi oblik rata.

Dosadašnje mirovne akcije nisu uspjele, i rat se nastavlja nalazeći nova sredstva i nove primjene starih sredstava. Značajno je da se borba ne vodi otvoreno, pa se ni za mine u sjevernim morima još ne može pouzdano reći ko ih postavlja. Isto tako postoje sumnje i optužbe — a s druge strane opet demanti — za nerede i nemire u zaraćenim zemljama. Poslije neuspjelog atentata na g. Hitlera, došlo je do većih nemira u Pragu, u početku sa strane studenata, ali ovi su nemiri zahvatili širi opseg a i ponovili su se. Bilo je mnogo žrtava, osobito među Česima. Nemoguće je danas davati ikakve komentare ovim događajima, ali je jasno da oni nastaju u ratnoj atmosferi i u vezi s tokom rata.

Po sredstvima koja su upotrebljena i po načinu kako se vodi, ovaj je rat velik i težak, ne manje od prošlog svjetskog rata. Posljednje operacije nanose velike smetnje i štete kako zaraćenim državama, tako i neutralnim, a posljedice ratnog stanja osjećaju se, iako ne neposredne. Nastradao je naš teretni brod Carica Milica sa velikim tovarom ugljena. Međunarodna pomorska trgovina je u pitanju, i vjerovatno je da će se obustaviti, pošto su postali nesigurni i oni pomorski putevi kojima se je obično služila trgovačka flota.

Sve ovo stanje imaće znatnog efekta na prilike u svijetu, pa i u zemljama koje su ostale strogo neutralne.

Sreća je za balkanske narode, a prema tome i za našu domovinu, što se u ovom dijelu Evrope otklanjaju sve zavreke miru. Ukoliko one još nisu uklonjene, učinjeni su dobri koraci koji će još jače osigurati mir i neutralnost Balkana i učiniti da tako naš narod i naša država što manje osjete posljedice velikog rata koji je danas u jeku čiji je ishod još uvijek problematičan.

Ideal znanosti

Veliki dobročinilac čovječanstva, Louis Pasteur, napisao je i ovu uzvišenu misao, među stotinama drugih :„ Veličina ljudskih djela mjeri se po nadahnuću koje ih je nadahnulo da ih učine. Srećan onaj ko nosi u sebi božanstvo, ideal ljepote, kojemu se on pokorava; ideal Evanđelja. To su nepresušni izvori velikih misli i velikih djela. Svi se oni blistaju otsjevima Beskonačnoga."

Kad čovjeku lebde pred dušom ovakove misli, i to jednoga Pastera, koji je ujedinio u sebi sva ta četiri ideala, pa pokoravajući se njima, kroz svoj život stvarao velike misli i velika djela, okrepljujući se na izvorima znanosti, rodoljublja i Evanđelja postaje nam, jasna kao sunce i ljepa kao zvjezdano nebo, velika istina: da za stvaranje velikih ljudskih djela hoće se i uzvišena inspiracija dobrote i ljepote što se sjaji u ljubavi prema znanosti i umjetnosti prema otadžbini i Bogu, koji nam je ideale čovjeka u svojem Evanđelju otkrio.

Ne treba da spominjemo stvaraoce velikih djela iz područja religije znanosti, umjetnosti i patriotizma; kulturan čovjek poznaje ih; koliko su njihova djela preporodila i unapredila ljudski rod, i to je obrazovanu čeljadetu poznato; cilj ovih redaka jest: da se osvrnemo samo na neka nadahnuća koja se pojavljuju u našoj otadžbini, pa da se upitamo, da li ona nose u sebi božanstvo ideala koja ističe u svojim mislima Pasteur, stvarni nosilac i djelotvorac tih ideala.

Ostanimo danas kod ideala znanosti. U taj opsežni i muogostruki idcal ide i znanost kojoj je ime filologija. U nju pripada, posebice za nas Srbe i Hrvate, istraživanje, izučavanje srpskog ili hrvatskog jezika ili kraće rečeno — srpskohrvatskog odnosno hrvatskosrpskog. Ko hoće da se upozna znanstvenom istorijom u proučavanju svih slavenskih jezika, kojima pripada i srpskohrvatski, taj treba da poseg. ne za omašnim djelom jednog od najvećih slavonskih filologa, Vatroslava Jagića »Istorija slavjanskoj filologiji« (Sanktpeterburg, 1910 ; 961 strana; na ruskom jeziku). Da ne spominjem drugih, mnogobrojnih djela, na svim slavenskim jezicima i na ostalim evropskim jezicima koja raspravljaju o našem jeziku, svi — jednom riječju — slaviste, bez razlike bili oni Slaveni ili ne bili, priznaju da je ovaj naš materinski jezik Srba i Hrvata: jedan te isti jezik po svojem postanku, razvitku i današnjem svojem stanju, i to po svojim fonetičkim, morfologijskim, sintaktičnim i leksičkim zakonima (u filološkom smislu). Kao što ostali indoevropski jezici, kojima pripadaju slavenski, a ovima i srpskohrvatski, tako i naš jezik, ima svoja narječja (dijalekte), ali i te osebine, bez kojih nema živog jezika na svijetu, pokazuju opet identičnost srpskohrvatskog, t.j. da postoji samo jedan jezik, kojim su govorili i govore danas Hrvati i Srbi, a samo je razlika u nazivu tog jednog jezika, jer ga narod u Srbiji zove srpskim, a u Hrvatskoj hrvatskim. Kao što na pr. u ruskom jeziku ima malorusko i bjelorusko narječje, niko ko je upućen u filologiju, ne zna za tri ruska, već samo za jedan ruski jezik sa više dijalekata. Ako će se naći koji Malorus da uzvikne: govorim maloruski! odgovoriće mu razborit čovjek: da, i ako malo, ipak ruski!

Biće nekoliko godina — da počeše iznositi u zagrebačkim, nekim, naivnim teoriju o dva, sasvim različita jezika — o hrvatskom i srpskom! Dok su o tome govorili i pisali ljudi, koji se razumiju u filologiju koliko i obućar u astronomiju, niko se razborit nije na to osvrtao ali kad se isprsiše, pa u ime znanosti stadoše da govore to isto, samo malo drukčije, ljudi sa akademskom titulom, i što je još žalosnije, u ime znanosti, ponižiše oni sami sebe, ali ujedno znanosti se odrekoše, jer znanost služi i služiće samo istini, a nikad prohtjevima srca, mašte i — teško je izustiti — žeravici jala (bratskog?).

Takovima uputićemo samo ovaj upit: kad su srpski i hrvatski dva različita, heterogena jezika, onda prevedite, ako znate, sa srpskog na hrvatski pjesmu Kosovka djevojka, a sa hrvatskog na srpski Mihanovićevu pjesmu, hrvatsku himnu, Lijepa naša..., pa da svi »Slavosrbi« uvide već jednom duboki jaz koji dijeli hrvatski od srpskog jezika!

Čitali smo opet u nekim zagrebačkim novinama da je već iskrsla i skupina stručnjaka koja hoće da prekine izdavanjem velikog Rječnika Jugoslavenske Akademije i da se danu na posao sastavljanja hrvatskog Rječnika! Pohvalan trud, ali neka nam kažu: na kojem su jeziku Daničić, Budmani i Maretić sastavili (još nedovršen) Akademski Rječnik? Kažite nam!

Držeći se Pasterovih misli, gore spomenutih, upitaćemo dobronamjerne teoretike dvojstva naše materinske riječi (srpske i hrvatske): Zar ne znate da će veličinu vaših djela sadašnjost i budućnost naša mjeriti po nadahnuću koje vas podžeže da to činite?!

Dr. M. P.

širite N. TRIBUNU

Svesokolski slet počeće 6 septembra 1940

U prostorijama Saveza sokola Kr. Jugoslavije održana je konferencija užeg sletskog odbora sa pretstavnicima Beogradske sokolske župe, povodom svesokolskog sleta koji će se održati 1941 god. u Beogradu, povodom punoljetnosti starješine Saveza NJ. V. Kralja.

Konferenciju je otvorio g. dr. V. Belajčić, koji je izumio namjere Saveza u pogledu sleta. Isti treba da počne 6 septembra 1940 god. a završiti će se istog dana 1941 god. Predviđeno je da 6 septembra 1940 god. pođe iz Beograda štafeta po svim sokolskim župama koja će nositi pozive za slet. Jedna štafeta otišla bi i u Bugarsku da pozove Bugare na sokolski slet. Također predviđeno je da se u toku zime održe razne utakmice, smučarstvu, klizanju itd.

U toku mjeseca juna održali bi se glavni sletski dani. Oni bi bili podjeljeni na dječje školske, naraštajske, dan vojske i sokolskog članstva i završio bi se na Vidovdan 1941 godine. Sletska godina završila bi se na dan 6 septembra 1941 godine, kad NJ. V Kralj postaje punoljetan i kad preuzima punu Kraljevsku vlast. Toga dana bi iz svih župa došle u Beograd štafete koje bi donijele pozdrav cjelokupnog sokolstva Kraljevine Jugoslavije NJ. V. Kralju. Istoga dana u svima središtima župa bile priređene velike svečanosti, a možda će se toga dana izvršiti i mobilizacija cjelokupnog sokolstva.

Demonstracije na zagrebačkom sveučilištu održala je grupa hrvatskih desničarskih nacionalista, koja je zatim izašla na ulicu, te polupala prozore na kavani »Corso« i trgovini oružja tt. Kočonda.

Tajni konzistorij održat će Papa Pijo XII. 11. decembra o. g. i na njemu imenovati nekoliko novih kardinala, među kojima dolazi u obzir i hrvatski metropolita dr. Štepinac.

Pretstavnici »Merkura« u Sloveniji održaii su konferenciju na kojoj su se izjavili protiv parcelacije i protiv osnivanja posebnih organizacija u istočnom dijelu države.«

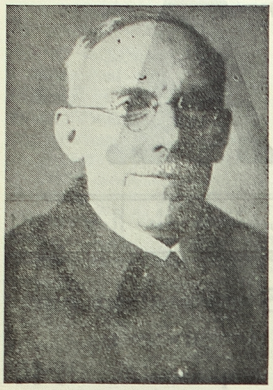
MJERODAVNA MJESTA U BEOGRADU bave se mišlju da povjere domaćim poduzećima daljnju gradnju unske pruge.

NJ. SV. PATRIJARH GAVRILO pohodio je Vinkovce, Borovo i Vukovar, pdje je svečanim načinom uz veliko sudjelovanje vjernika blagoslovio nova zvona darovana od T. Maksimović.

Pododbor Kneginje Ljubice u Šibeniku

priređuje u subotu 25 XI u 21 s. uz sudjelovanje g.ca O. Javor i A. Fulgosi, Čajanku u prostorijama Oficirskog doma.

Izjava dr. Mačeka

Podpretsjednik vlade g. dr. V. Maček u svojoj nedavnoj izjavi istakao je snagu Jugoslavije poslije zaključenja sporazuma, te je dalje naglasio:

„Ovaj sporazum kojeg smo sklopili, stvorio je čvrstu osnovu zajednici Srba i Hrvata. Usljed ovog sporazuma Jugoslavija je postala čvrsta komponenta mira na Balkanu. U mogućnosti smo da sklapamo privredne i političke veze naročito sa susjednim državama Mađarskom, Bugarskom i Rumunskom. U sadašnjem ratu nastojačemo da očuvamo strogu neutralnost."

G. Dr. VL. MAČEK na slavi kod Pretsjednika Kr. Vlade

U utorak 21 o. mj. na dan sv. Aranđela prisustvovali su Hrvati — ministri krsnoj slavi g. Dragiše Cvetkovića u Nišu.

Nešto poslije 12 sati stigli su ministri beogradskim brzim vozom u Niš Na stanici bile su mnoge ugledne ličnosti kao i velika masa naroda.

Srdačno pozdravljen prvi se je pojavio g. dr. Maček a za njim ostali ministri. Pozdravio ih je dobrodošlicom pretsjednik općine g. Đorđe Kocić. Zatim je govorio bivši narodni poslanik g. Dragutin Živković koji je istakao zadovoljstvo naroda što je, poslije toliko godina jalove borbe, došlo do bratskog sporazuma. Odgovarajući na pozdravne govore g. dr. Maček izrazio je uvjerenje da će se u potpunosti riješiti dugotrajni spor. Između Srba i Hrvata i nije bilo spora. Podržavali su ga oni koji su se nadali da će na račun toga spora bolje živjeti. U rješavanju ovoga spora ističe i hvali zasluge građanina Niša g. Dragiše Cvetkovića.

Riječi g. dr. Mačeka bile su pozdravljene oduševljenim aplauzom.

Muzika željezničarskog društva otsvirala je državnu himnu. Formirala se veličanstvena povorka koja je krenula prema spomeniku oslobođenja. Pored velike mase svijeta koja je prisnstvovala doček na stanici, velike mase koje su defilovale ulicama pozdravljale su srdačno hrvatske ministre.

Dr. Maček sa ostalim zvanicima prisustvovao je u kući g. Cvetkovića činu osvećenja slavskog kolača i čestitao svečaru gg. ministri ostali su na večeri kao gosti gosp. pretsjednika vlade.

„TVOKAPS"
Tvorničko skladište kapa i šešira na veliko i na malo. — SPLIT (Filijala Šibenik)

Trgovina mode „a la ville de Paris"
Jakša Žuljević - Split
Specijalna prodaja muške pom. robe

LJUBA D. JURKOVIĆ

NAŠI AGE I PAŠE

Kada se čovjek malo bolje i dublje upozna sa kulturnim, privrednim i socijalnim prilikama naše Sjeverne Dalmacije, i uvidi kako su te prilike ne samo teške i žalosne nego upravo očajne, kada sve to vidi čovjek koji ima zdrave oči da vidi, otvoreno srce za svoj rodni kraj i mnogo iskrenog suosjećanja za svoje ljude, posebice za one neuke i nezaštićene seljake, tada mu ne treba mnogo objašnjavati kako i koliko treba pregnuti i poraditi da se to stanje popravi, kako bi u tom teškom i odgovornom poslu trebalo OKUPITI SVE KONSTRUKTIVNE ELEMENTE koji su voljni i mogu da rade, da se žrtvuju, da svoje znanje i svoje sposobnosti stave u službu svog naroda.

Ma koliko da se taj rad ukazuje kao NASUŠNA POTREBA SJEVERNE DALMACIJE ipak taj i takav rad u nas imade mnogo protivnika, a često i otvorenih neprijatelja. I to ne među širokim masama narodnim, nego prvenstveno među t. zv. inteligencijom pa i među t. zv. narodnim »Prvacima« i »vođama«! A otkuda to? Kako je uopće moguće da taj i takav rad može imati protivnika pa i neprijatelja u jednoj sredini gdje je on tako preko potreban?

Meni se stvar ukazuje ovako:

Veliki broj naših varošana i malovarošana, koji u nas pretstavljaju t.zv. »inteligenciju«, »gospodu« (tu treba da ubrojimo, na žalost, i mnoge advokate, trgovce, posjednike, činovnike, načelnike, poslanike, ljekare, pa i neke svećenike i učitelje i druge) - žive upravo od neznanja, neprosvjećenosti i bijede naših seljaka. Zbog toga ti i takovi ljudi već unapred PROTIVE SE SVAKOM NASTOJANJU, A POGOTOVU SVAKOM RADU KOJI IMA ZA CILJ PROSVJEĆIVANJE, PRIVREDNO PODIGNUĆE I SOCIJALNO UNAPREĐENJE NAŠEGA SELA. Oni se uporno protive svakoj organizaciji narodnih snaga pa bilo kako i pod kojim se vidom ta organizacija vršila. Oni ismjehivaju i bacaju klipove pod noge svakome koji započne bilo koji rad u korist sela i seljaka. Oni, i kad govore o potrebi ovakovoga rada u sebi zlurado priželjkivaju DA TO DOSADANJE OČAJNO STANJE POTRAJE DO U VJEČNOST. Na taj način oni bi mogli da i nadalje bezbrižno žive, da tlače i haraće po najslobodnijoj svojoj volji, mnogi od njih da tako dadu oduška svojim bolesnim prohtjevima, a po neki da čak i uživa kako je samo on pametan, a kako je »siromašni vlajo« neuk, kako je »bijedna raja« nesposobna za bolji život . . .

Tako i mi u našoj Sjevernoj Dalmaciji još uvijek imademo svoje age i paše koji nesmetano aguju i pašuju. Oni žive kao pravi Čipikovi pauci, koji su razapeli svoje guste mreže diljem naše uže otadžbine, Njima je prepuštena sudbina naših ljudi i naših sebi prepuštenih krajeva. Jao ti se onom vrijednom i poštenom seoskom trgovcu, zanatliji, učitelju, svećeniku, činovniku, advokatu, ljekaru i svakome koji drukčije gleda na ove stvari, koji ne dipli u njihove diple, koji ne dijeli njihovo mišljenje i ne pomaže njihov nesavjestan rad i neosnovane prohtjeve.

Razumije se, o tome treba biti na čisto, ne radi se tu samo o časti i nekakovom ugledu, nego u prvom redu i najviše o urođenom sebičluku. o uklanjanju neke umišljene štete koju bi oni, po njihovom savršeno pogrešnom računu, pretrpjeli KADA BI NAŠ SELJAK PROGLEDAO, pošto je on pored zdravih očiju u mnogim stvarima još uvijek slijep. Oni sve moguće rade da u našem neukom seljaku prosto ubiju volju i uguše svijest o njegovoj SNAZI I MOĆI KOJU MU DAJE NJEGOVA SLOBODNA DRŽAVA sa svojim zakonima i ustanovama. Oni na sve moguće načine KVARE I KORUMPIRAJU SELJAKE, tako da SELJAK VIŠE NI NE OSJEĆA n. pr. DA JE SRAMOTA PRIMATI PARE ZA GLASANJE PRILIKOM IZBORA ZA OPĆINSKOG NAČELNIKA ILI NARODNOG POSLANIKA. Sa parama i svojim „librom" ti naši silni age i paše misle da sve mogu i da im je sve dozvoljeno. Oni, i kad se ne vidi, još uvijek stvarno postavljaju kandidate za narodne poslanike i općinske načelnike, oni biraju razne odbore i vrlo dobro znaju zašto to čine.

Po sebi se razumije, da ti naši age i paše i te kako SPRIJEČAVAJU SVAKI RAD NA ORGANIZACIJI SEOSKIH ZADRUGA koje bi učinile DA NAŠ SELJAK U NAJKRAĆEM VREMENU POSTANE NEOVISAN, da bolje živi i da više nikada ne dozvoli da bi naš seljak vječito bio samo predmetom iskorišćavanja i ismjehivanja. Da, da; tada bi se malo drukčija pjesma zapjevala, tada sirotinjske i težačke pare ne bi tako olako i tako jednostavno padale u duboke bisage tih naših nenasitljivih aga i paša i njihovih vjernih vezira, slugu, doušnika i prirepina . . .

Ali otkuda im ta sila i moć?

Koristeći se upravo neznanjem i neprosvjećenošću širokih slojeva naroda, njima je uspjevalo da su do sada primali povjerenje kao i vlast koja je s time bila vezana, od svih režima, ma koliko da su ti režimi inače međusobno često bili u najvećoj opoziciji. Sa tim POVJERENJEM „ODOZGO", koje su oni najnesavjesnije iskorišćavali za svoje čisto lične koristi i na štetu narodne cjeline, oni su bezobzirno i nesmetano agovali i pašovali, ustrahivali su sve i svakoga ko im se bezuslovno ne bi poklonio i pokorio. Kada su imali povjerenje „odozgo", jasno, oni nisu trebali i POVJERENJE „ODOZDO" pa su upravo majstorski znali da udese „izborne konferencije" i da vrše — »slobodne« izbore.

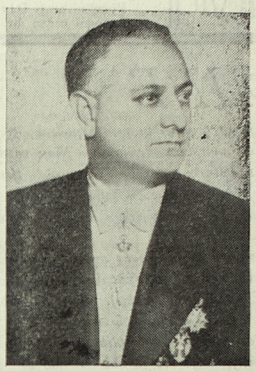
Nije teško predvidjeti, da će sila i moć tih naših aga i paša, malih i velikih, i dalje trajati SVE DOTLE DOK NAŠ NAROD BUDE NEORGANIZOVAN, DOK NAŠI ŠKOLOVANI I POŠTENI LJUDI STOJE PO STRANI, A SELJAK ŽIVI U NEPROSVJEĆENOSTI I NEZNANJU U BIJEDI I NEIMAŠTINI.

Eto sada smo istini pogledali u oči, i utvrdili zašto se sprječava svaki koristan i izgraditeljski rad, — utvrdili smo ko koči i sam prirodan razvitak i napredak narodnog života u našoj Sjevernoj Dalmaciji, bijednoj i siromašnoj.

Smatramo za svoju dužnost da tu istinu, bez uvijanja, javno utvrdim sa naiskrenijom željom, da bi to pomoglo nastojanju da se naš javni život iz osnova popravi, da se mnoga zla otstrane, da se iz učmalosti i letargije probude mnoge energije, da se ozbiljno i predano pregne. Duboko sam uvjeren, da će konstatacija ove istine povrijediti muoge osjetljivosti, da će se mnogi smatrati pogođenim, ali po mom dubokom uvjerenju jednom treba istinu reći pa bilo to nekom pravo ili ne. Kad ozdravljenje traži često treba upotrebiti i oštar hiruški nož, više puta i bez narkoze.

Sjednica S.S.K.J.

U Beogradu je održana sjednica Uprave Saveza Sokola Kr. Jugoslavije. Sjednici su prisustvovali među ostalim prestavnici svih sokolskih župa u zemlji i ministar fiz. vasp. g. J. Tomić. Pretsjedavao je g. dr. V. Belajčić koji je najprije podnio referat o razgovorima sa gg. ministrom fiz. vaspitanja, min. vojske i mornarice i min. prosvete, zatim je iznio prilike sokolstva u cijeloj zemlji a naročito u Hrvatskoj i Dravskoj banovini. Zatim je

min. za fiz. vaspitanje g. J. TOMIĆ

govorio kako svojim prisustvom hoće da pokaže koliko goji simpatije prema Jugoslovenskom sokolu, kako će se kao resorni ministar starati da pruži sokolstvu moralnu i materijalnu potporu i da će svim njihovim željama izići u susret da im olakša njihovu tešku situaciju. G. dr. O. Gavrančić podnio je referat o stanju sokolstva u Banovini Hrvatskoj, a g. Maksimović je iznio prilike koje vladaju na teritoriji sokolske župe Karlovac, Mostar, Sušak, Šibenik, Split itd.

Ministar dr. Čubrilović o rasduženju seljaka

U Sremskoj Palanci održan je zemljoradnički zbor kome je prisustvovao i g. dr. B. Čubrilović, koji je govorio o radu današnje vlade sporazuma, i o cijenama zemljoradničkih proizvoda. Zatim je izjavio, da će biti oslobođeni dugova, seljaci, koji imaju do deset hektara zemlje. A oni koji imaju preko toga da će svoj dug plaćati u ratama.

Imenovanje u upravi pravoslavne eparhije zagrebačke

Patrijaršiski upravni odbor srpske pravoslavne crkve u Beogradu imenovao je našeg zemljaka g. prof. LJUBOMIRA D. JURKOVIĆA, višegodišnjeg pretsednika Srpske pravoslavne crkvene opštine u Ljubljani, za redovnog člana Eparhijskog saveta pravoslavne eparhije zagrebačke. G. Jurković stekao je velikih zasluga za gradnju veličanstvene pravoslavne crkve sv. braće Cirila i Metodija u Ljubljani, koja je podignuta kao spomen—crkva za pokoj duše Kralja Petra Velikog Oslobodioca.

Ručne granate dijele se među vojnicima na zapadnom frontu

Proslava dana ulaska srpske vojske u Split.

Splitska narodna udruženja pod vodstvom Oblasnog odbora Narodne odbrane proslavila su svečano godišnjicu dolaska srpske oslobodilačke vojske u Split 20 novembra 1918. Oblasni odbor Narodne odbrane izdao je proglas u kojem se spominje kako su pred 21 godinu po prvi put odjeknuli koraci srpske oslobodilačke vojske na gatu majora Stojana i kako se na taj dan orilo klicanje BJELIM ORLOVIMA herojima, borcima, ratnicima i oslobodiocima jednokrvne braće Srba, Hrvata i Slovenaca. Isti završava ovim riječima:

Hoćemo da pod žezlom našeg mladog Kralja PETRA KARAĐORĐEVIĆA, budemo čuvari svih tekovina i borci, bez straha i uzmicanja, u duhu blagopk. VELIKOG VITEŠKOG KRALJA ALEKSANDRA I UJEDINITELJA!

Braćo Jugosloveni gore srca!

Toga dana na balkonima narodnih društava vijala se državna zastava, kao također i na Komandi mesta i vojnim nadleštvima.

Blagodarenje je održao u katoličkoj stolnoj crkvi preč. kan. Don A. Milić uz asistenciju, a u srpskopravoslavnoj kapeli činodejstvovao uz asistenciju g. prota S. Urukalo. Blagodarenjima su prisustvovale civilne, vojne i samoupravne vlasti uz delegacije narodnih društava i mnogobrojnog građanstva. Poslije blagodarenja bilo je polaganje vijenaca na gatu majora Stojana. Pri polaganju vijenaca održao je pretsjednik Obl. odbora Narodne odbrane g. dir. Silvije Alfirević vrlo topao govor ističući historijske događaje koji su se zbivali baš na ovom gatu, naglasio je zasluge Kralja Aleksandra i srpske oslobodilačke vojske koji su istinski tvorci današnje naše jedinstvene i nerazdjeljive otadžbine Jugoslavije. Izrazio je da će ponovo ujedinjeni Hrvati i Srbi ovoga grada, kao prekaljeni Jugoslaveni, na ovaj dan pohoditi ovo historijsko tlo da se poklone sjenama onih koji i za slobodu Jadrana položiše svoje živote. Svršio je sa poklikom "Slava" mrtvim osloboditeljima, i "Hvala" još živim borcima iz 20 novembra 1918 god. Time je ova topla i ganutljiva narodna manifestacija završena. Poslani su telegrami NJegovom Veličanstvu Kralju i g. min. vojske i morn. gener. M. Nedića.

SPLIT

Promjene u školstvu.

Ovih dana izvršene su veoma važne promjene u školstvu. Za povjerenika prosvjetnog odjeljenja banske ispostave postavljen je g. prof. Torbarina; za direktora muš. real. gimnazije postavljen je g. prof. Zlatar, a za direktora muš. klas. gimnazije g. prof Ivo Juras. Dosadašnji direktor klas. gimnazije g. prof. Silvije Alfirević pensionisan je po molbi, dok je direktor m. real. gimnazije g. dr Guljelmi stavljen na raspoloženje. G. S. Alfirević je punih 15 godina stajao na čelu klasične gimnazije i ovdje stvorio prvorazredni zavod. Radišan, zauzetan, pun volje preuzeo je tešku dužnost u jedno doba kad su naše srednje škole bile krenule krivim putem, kad je bila popustila i disciplina i volja za radom i učenjem kod đaka. Teškom radu predao se neštedimice i njegova je zasluga što je danas split. klasična gimnazija na visini na kakvoj nije bila poslije odlaska sa mjesta direktora don Frane Bulića. Isto tako i g. dr Guljelmi je bio neumoran u radu, odličan starešina, isto tako i pedagog. Služio je uzorom i nastavnicima i đacima, kojima je u svakoj prigodi bio dobar drug i prijatelj. U svoj poziv unosio je ljubav. I profesori i đaci oprostili su se srdačno sa svojim direktorima.

Za upravitelja m. osnov. škole na Manuš-Dobri određen je g. Jandrašić, za upravitelja škole u gradu g. Mladinov, a za upravitelja u Velom Varošu g. Vujičić, svi učitelji iz Splita.

Otkriće spomenika dru Trumbića.

U nedjelju 19 nov. u pridvorju samostana sv. Frane otkriven je nadgrobni spomenik dru A. Trumbiću, koji je izradio g. I. Meštrović.

Promjene na čelu splitske bolnice.

G. dr Jakša Račić, koji je imenovan za senatora, podnio je molbu za pensionisanje. G. dr J. Račić je puna četiri decenija neumorno radio u splitskoj bolnici, i stvorio čitav kader spremnih i sposobnih ljekara. Njegovim odlaskom splitska bolnica će izgubiti jednu silu koja se ne može lako nadoknaditi.

Socijalistički list u Splitu.

U Split je stigao poznati socijalistički prvak prije rata g. Jerko Dorbić, koji namjerava da pokrene nedjeljni list u društvu sa svojim prijateljima.

Suzbijanje skupoće

Banska vlast izdala je naređenje svim načelstvima i poglavarstvima da najstrože postupaju po zakonskim propisima o suzbijanju skupoće živežnih namirnica. U Banovini Hrvatskoj ne važi Uredba o suzbijanju skupoće koju je propisala vlada nego važi Zakon koji je izdan 30 decembra 1921 god. i po kojim je Banska vlast počela da postupa. Oni koji neopravdano povisuju cijene i tim oštećuju potrošaće biće najstrože kažnjeni.

Govor S. Kosanovića u Šibeniku

U punom salonu Hotela Krke, u nedjelju održana je najavljena politička konferencija na kojoj je govorio senator i prvak SDS g. Sava Kosanović iz Zagreba.

Stigao je u Šibeniku nakon održanih konferencija u Kninu, Kistanju i Đevrskama.

Sastanak je otvorio g. Ilija Zečević iz Benkovca, koji predaje riječ

g. S. KOSANOVIĆU

koji je u glavnom rekao:

Baš ovđe gdje je Srb i Hrvat kao nacionalan elemenat u velike izmiješan treba najvećom taktičnošću raditi na sporazumu Hrvata i Srba za dobro Jugoslavije.

Radi zdravog razvitka prilika u Hrv. treba da naš rad bude efikasan.

Politika Banovine Hrvatske ne treba da se ucauri u samom Zagrebu već treba da se ogleda na cijelu Jugoslaviju. Jedina politika koja ide za usklađivanjem Hrvata i Srba je ona koja bi koristila cijeloj Jugoslaviji.

Hrvatsko pitanje neće se riješiti dok jedan veliki dio Srba ne bude sarađivao sa Hrvatima. Da nije veliki broj Srba 11 decembra glasovao za Mačeka nebi nikada došlo do prave mogućnosti sporazuma.

Ako bi sada nastao sukob među Srbima i Hrvatima u ovim krajevima to bi bio lom i nesreća.

Kad se ta politika uskladi, to će biti vrhunac uspjeha za Jugoslaviju i onda ćemo biti sigurni za opći uspjeh.

Na ustoličenju dr. Šubašića u Saboru, ja sam odmah rekao: »U Zagrebu mora biti utočište slobode ove države«.

Bacaju se parole po selima: hrvatstvo je zadovoljeno, a srpstvo je pogaženo, to nije istina, Srbi treba da se nađu s nama i da svi kompaktno radimo za dobro i napredak Jugoslavije. Oni koji tako ne misle naši su najveći neprijatelji.

Svi moramo znati da su Hrvati i Srbi jednaki faktori države i da su ujedinjeni, samo tako može Jugoslavija biti spašena. Svi znadu i moraju osjetiti da je izvan Jugoslavije stanje neizvjesno i da bi morali služiti tuđina.

Iz Srbije vide se razni zahtjevi, nezadovoljstva, pokolebivost, ali ako se srpske stranke u času sporazuma nijesu našle kompaktne, to nije krivica hrvatskih stranaka! Da smo u početku bili za to da se Savska, Primorska i Vrbaska banovina slože i stvori Hrvatska, ne bi se bili dogodili daljnji nesporazumi. U pogledu Bosne ja sam za dijeljenje, što se tiče tog pitanja, jer mislim da je to najkorisnije,

Mi tražimo da se izbori što prije sprovedu općim tajnim pravom glasa tako da narod može samovoljno potvrditi ono što se sada uredilo. Ne valja zakasniti. Nezna se što će proljeće donijeti. Zato je potrebno da narodno pretstavništvo bude tu. 11 godina nismo ga imali! Jedino pretstavništvo imali smo iz opozicije, a sad će mo imati prave ljude izabrane slobodnom narodnom voljom.

Mi možemo sačuvati neutralnost samo onda ako se osjeti da između Hrvata i Srba postoji prava sloga.

Do sporazuma mogli su nas dijeliti i rasparčati, ali sada mi imamo svoju volju.

Pitanje senatskih izbora bio je uvjet da se dođe do novih senatora. Kako je god sastavljen ovaj novi senat ipak je mnogo i mnogo bolji od starog. Tu su ipak ozbiljni ljudi.

Naše stanovište je da vlada odnosno baza te vlade koja će provesti izbore, bude što šira.

Svi dosadašnji izbori bili su prevara t.j. nijesu ništa donijeli. Ovi izbori moraju imati najveću garanciju za slobodu pod vodstvom dr. Mačeka, jer bi inače bila katastrofa. - Nikako protiv volje Srba.

Poslije govora g. Kosanovića uzeo je opet riječ g. Zečević, koji se zahvalio govorniku i slušaocima, te je potom naglasio da oni nebi želili da se ovi sastanci smatraju kao takmičenje između seljačkih stranaka u ovim krajevima, već jedino misle da sakupljaju ono što je slučajno nestalno i nezadovoljno.

Dobro organizirani napadaji malog broja ljudstva ponavljaju se često na zapadnoj frontt

SIBENIK

PREMIJERA OPERETE „GROFA OD LUKSEMBURGA." Kazališna sekcija M. F. D. „Kolo" priređuje u četvrtak 7 decembra u gradskom kazalištu premijeru operete „Grof od Luksemburga«. Za izvedbu ove vesele i vrlo lijepe operete vlada u Šibeniku veliki interes, pa smo sigurni da će postići veliki uspjeh u moralnom i materijalnom pogledu a to stvarno i zaslužuje.

POTREBA NOVE ZGRADE OUZOR a. Povjerenik šibenske općine radi da se riješi pitanje o podizanju nove zgrade bolesničke blagajne Okružnog ureda. Sadašnja zgrada nalazi se u nehigijenskom stanju, pa bi prema tome moralo da se to pitanje što prije riješi.

FRIZERI IZ ŠIBENIKA održali su sastanak na kojem je došlo do zaključka da se povise cijene trajnoj ondulaciji od 40 din. na 80-100 din.

HRVATSKA ŠIBENSKA GLAZBA prisustvovala je u srijedu prigodom blagdana sv. Cecilije zaštitnice glazbara, službi božjoj, a navečer priredila je promenadni koncerat.

R. S. K. »ŠIBENIK« otvorio je tečaj za podučavanje u boksu. Upisivanje se vrši srijedom i petkom u 7.30 sati na večer.

AKCIJA PROTIV NESAVJESNIH TRGOVACA. Na gradskoj općini održana je anketa pretstavnika grada i drugih ureda i ustanova, na kojoj se raspravljalo o naglom poskupljenju živežnih namirnica i kako treba taj rad spriječiti. Trgovci u svojim skladištima imaju hrane koju su nabavili prije nego li je na domaćim i stranim tržištima poskupila, a ipak su na istoj povisili cijene. Ne smije se dozvoliti da trgovci zarađuju na robi 100 posto, već samo 25 posto kolika im je zarada zakonom dozvoljena. Protiv trgovaca koji povisuju cijene primjenit će se stroge zakonske mjere i ovih dana obići će komisija sve trgovine i ispitivati uzroke radi kojih su samovoljno povisile cijene.

U NAŠU LUKU stigao je školski brod „Mornar" sa pitomcima mornarske škole iz Korčule i za nekoliko dana putuje za Split.

G. IVAN VUČKOVIĆ, dosadašnji upravnik pošte u Sinju, postavljen je za upravnika šibenske pošte.

LUTKARSKA SEKCIJA Sokolskog društva dala je u nedjelju svoju prvu prestavu u ovoj sezoni. Dvorana je bila puna djece, koja su sa zadovoljstvom gledala čarobnu priču »Kraljević Dragomir".

Iz Sokolskog društva u Šibeniku

Zamoljeni donašamo:

Sa izvjesne strane optužuje se naše Sokolsko društvo da u svojim redovima nije trpilo Hrvate, već da je svakog onog koji se isticao kao pristaša HSS isključivalo iz svojih redova. Da je to sasvim netačno i da je istina sasvim drukčija, dokaz je činjenica da su mnogi istaknuti pristaše HSS iz našeg grada bili sve do nedavno članovi pa i funkcioneri našeg društva i da su tek u najzadnje vrijeme svojevoljno istupili iz naših redova. Tako su istupili iz društva svojevoljno:

5 II 1939 Murat Branko, šef poreske uprave odjavom da radi premještaja prelazi u Obrovac, 5 VII 1939 Matija Paić bankovni direktor, dugogodišnji član revizionog odbora župe i društva, 10 X 1939 Božaić Marko učitelj, 5 IX 1939 Dr Neven Ćosić primarius, 5 X 1939 Čala Ivan težak, 24 X 1939 Jerinić Miho zubar, 2 XI Karković Anton i Karković Frano trgovci, 24 X Kovač Frano dimnjačar, 4 X Lončar Luka profesor, više god. član prosv. odbora, 1 IX Maroević Ivo, pretsj. Okr. suda, 30 IX 1930 Šil Fridrih strojovođa, 1 IX Vatavuk Ante okr. sudija, višegodišnji član društvenog suda časti, 1 X 39 Vuletin Dr Vladimir bolnički liječnik, 2 XI Škugor Dunko željezničar, 1 X 1939 Živković Marko opć. tajnik, 15 X 39 Kurajica-Prkut Draga profesor i 1 X 1939 Podlesnik-Kerau Đema učiteljica.

G. SAVA ŠINIKOVIĆ profesor mjesne gimnazije, postavljen je za direktora gimnazije u Kninu.

MAKARANI NASTANJENI U Šibeniku u počast svoga pokrovitelja Sv. Klementa održaće sv. misu na starosl. jeziku u crkvi sv. Nikole u nedjelju 26 o. m. u 9 s.

PODODBOR GOSPOĐA »KNEGINJE LJUBICE« u Šibeniku proslavio je svoju Krsnu slavu sv. Arhangela Mihajla u društv. prostorijama. Obred sječenja kolača izvršio je prota g. K. Krstanović. Dosadanji domaćin društva g. Irinej dr Gjorđević, episkop dalmatinski, preko svog zastupnika prote g. M. Macure, predao je dužnost domaćina za iduću godinu senatoru g. dr N. Subotiću min. n. r. Pretsjednica se zahvalila bivšem domaćinu g. episkopu i zamolila ga da i dalje ostane blagonaklonjen društvu kao što je bio i do sada a zahvalila se g. senatoru Subotiću što se izvolio primiti u idućoj godini za domaćina. Tada se obratila sa nekoliko riječi djeci i sirotinji kojima je poslije toga poslužen obilan ručak.

NABAVLJAČKA ZADR. TRGOVAČA MJ. ROBOM osnovana je a svrha je istoj da nabavlja robu na veliko, a svojim članovima prodaje uz malu naplatu. Za pretsjednika te zadruge izabran je trgovac D. Zorić.

NA GL. SKUPŠTINI Vatrogasnog društva koja je održana 19 o. m. izabran je za pretsjednika gosp. Dr Novak.

NJ. PREOSVEŠT. SRP.-PRAV. Episkop g. dr Irinej otputovao je za Beograd, gdje će se u službenom poslu zadržati nekoliko dana.

Гордана Берић

Благоје Ушчумлић

поручник бој. брода II кл.

венчани

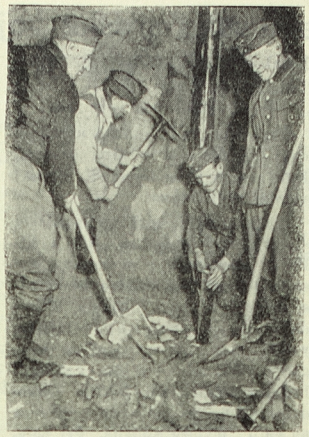
Шибеник, 19 новембра 1939

U FOND DRUŠTVA »Kneginje Ljubice priložio je g. senator N. Subotić min. n. r. Din 300 da počasti uspomenu Dr A. Štambuka člana Gl. kontrole u m. iz Splita Din 100 a da počasti uspomenu gosp. Dare Knežević u Obrovcu Din 100. Društveni odbor najtoplije zahvaljuje g. darovatelju.

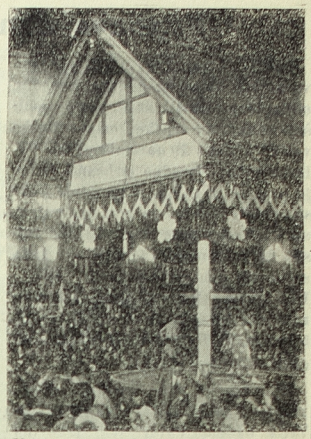
VJENČANI U ŠIBENIKU: Čala Ivan i Marin Jela-Milica, — Vera Pin i Janković Hristivoj peš. poručnik— Gordana Berić i Blagoje Uščumlić, por. boj. broda — Berta Sodavec i Brkić Zdravko.

UMRLI SU U ŠIBENIKU Dunkić Ante pok. Marka, Zoričić Stipe pk. Andrije, Grubišić Ivan pok. Šime. Ante Elez pk. Mile.

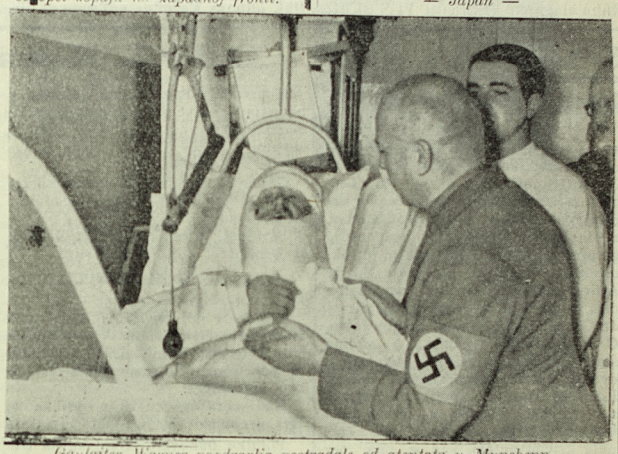
SLOVENKA traži uposlenje kao sobarica—znade šivati, ili kao djevojka za sve kućne poslove.
Obratiti se u upravi.

Uprkos grandiozne ratne taktike rovovi se opet kopaju na zapadnoj fronti.

Velike vjerske svečanosti u Kokugikanu — Japan —

Gauleiter Wagner pozdravlja postradale od atentata u Münchenu.

Bakar u modernoj industriji

Tvornice kabela na Sprevi u Njemačkoj spada u jednoj od najvećih tvornica kabela i uajvećih valjaonica bakra na svijetu, dakle to je tvornica, koja ne samo zemljama kontinenta nego i onima Prekomorja dobavlja hiljade kabela, kilometrima dugih. Osobito su interesantni slogovi nebrojenih šipka bakra, koji se nalaze u jednoj prostoriji tvornice, i od kojih svaka važe 115 kg., a cijena joj je kao sirovini oko 70 maraka. Na radni prostor ugrađene su električne ili plinske peći, takozvani »pregrijavači". One gutaju te šipke bakra i užaruju ih do razbijeljenosti pri okruglo 800o C, a po tom ih šalju automatski do prve »ceste za valjanje«, koja opet te iričetvrt metra duge, razbijeljene šipke privodi samostojno do prvih valjaka, koje već napušta elastična, gipka motka od 5-6 cm promjera. Odatle odlazi onda ta motka do druge i treće »ceste za valjanje« kroz čitav niz valjaka, postajući pri tom sve tanjom i tanjom, sve dok iz kratke šipke bakra na početku tog postupka nije postala 440 m duga i 6 mm debela žica. Od tog časa žica nije više užarena, budući da je se hladi u vodi, nakon što je se namota na kolut.

Zahvaljujući izvanrednoj rastezljivosti bakra vuku se te žice i rastežu poslije otstranjenja oksidne kožice u kupki sumporne kiseline dalje i na taj im se način sve više umanjuje debljina. I aluminij posjeduje dobru rastezljivost, ali on uije tako čvrst kao bakar. U USA i Engleskoj rabi se aluminij već dosta dugo za slobodne vodove, a u Njemačkoj prešlo se poslije opetovanih pokusa tokom zadnjih godina na uporabu aluminija ne samo za slobodne vodove nego i za kabele.

Najtanja i najtinija bakrena žica ima jedva 0,03 mm promjera, te je prema tome znatno tanja i od najfinije niti ženske kose. Na taj se način dakle može iz jedne šipke bakra od 115 kg. težine izvući 0,03 debela žica, dugačka oko 17.000 km. Udaljenost od najsjevernijeg do najjužnijeg rta Amerike iznosi 15.000 km, a udaljenost između Moskve i San Franciska odgovara pr. prilici dužini 0,03 mm debele žice, izvučene iz jedne jedine šipke bakra. Ovakva tanka i tina žica upotrebl ava se za mnogobrojne fine žičane kaleme za najfinije instrumente i električne strojeve, kao i za proizvodnju visokofrekvenčnih vrpca, koje se sastoje iz najtanjih, izoliranih žica.

Tvornica kabela Oberspree zaposluje okruglo 9.800 radnika i namještenika. Već taj veliki broj osoblja dokazuje, da se radi o jednoj od najvećih tvornica kabela. Ondje smo vidjeli, kako nastaje takav kabel. Nekoliko bakrenih ili aluminijskih žica plete se u jako žičano uže već prema svrsi tehničke zadaće, kojoj kabel ima da služi. Pomoću kabela vodi se na velike udaljenosti električna ili dojavna struja, već prema tome, da li se radi o struji za rasvjetu i pogon strojeva ili pak o struji za telefon, brzojav i televiziju. Ti se kabeli polažu ili u zemlju ili na dno mora. Sasvim je jasno, da se ti kabeli moraju najbrižljivije izolirati. Tvari za izoliranje odabiru se poslije najtočnijeg istraživanja i ispitivanja. Tako se na primjer kod kabela za prevođenje struje niže napetosti do kojih 1000 Volta može vidjeti neka nova smjesa za izoliranje, koja se naziva »Igelit«. Ta iz »Igelita« napravljeni ovoj za izoliranje veoma je elastičan, dobar je izolator i veoma otporan protiv vode. Za kable, koji služe za prevođenje većih napetosti, presvlači se iz papira postojeća izolacija ovojem iz olova, koji je savršeno nepropustljiv za vodu i veoma elastičan.

Ta tvornica kabela ne bavi se samo proizvodnjom kabela, nego posjeduje i sasvim moderne zavode za istraživanje i vršenje pokusa. U njima se do u tančine ispituje svaki dovršeni kabel prije nego što napusti samu tvornicu i to uz napetost, koja je najmanje za 100 posto veća nego buduća pogonska napetost odnosnog kabela. Veoma su zanimljivi »dišući kabeli«, naime »uljani kabeli«, koje proizvodi ova tvornica prama izumu talijanske tvrtke Pirelli. Ona je prošle godine dobavila i postavila svoj prvi »uljani kabel« za 150.000 Volta, koji u dužini od 4x22 služi za opskrbu vodova Rotterdam-Haag strujom, koje se postrojenje od studenog 1938. nalazi u punom pogonu. Ako se pomisli, da jedan jedini kilometar takvog kabela stoji 60.000 maraka, onda se tek može dovoljno ocijeniti i značenje tog poduzeća kao dobavljača deviza. Taj kabel za Nizozemsku ima prenosnu snagu od 100.000 kW, a njegova se svojstvenost sastoji u tome, da se za napijanje papirne izolacije rabi lako ulje, koje se nalazi pod stalnim pritiskom, uslijed čega ne mogu ni zrak ni vlaga prodrijeti u sam kabel. U razmacima od nekoliko kilometara priključene su na kabel ure za mjerenje tlaka. Svako isušenje izolacije je isključeno, budući da se ona na taj način trajno drži na jednakoj visini

Stogovi bakrenih šipki čekaju na preradbu

Ovo je gotov kabel za struju visoke napetosti

Tisak i vlasnik: „TIPOGRAFIJA„ štamparsko novinsko knjižarski zavod, za tiskaru i uredništvo odgovara: direktor Hamilkar Vitaliani, Sibenik